Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 15 ноември 2022 г.
(OR. en)

13109/22

Междуинституционално досие:
2022/0165 (NLE)

SOC 541
EMPL 372
ECOFIN 955
EDUC 335
JEUN 151
GENDER 156
ANTIDISCRIM 103

ЗАКОНОДАТЕЛНИ АКТОВЕ И ДРУГИ ПРАВНИ ИНСТРУМЕНТИ

Относно:	РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА относно насоки за политиките по заетостта на държавите членки

РЕШЕНИЕ (ЕС) 2022/… НА СЪВЕТА

от …

относно насоки за политиките по заетостта на държавите членки

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 148, параграф 2 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като взе предвид становището на Европейския парламент[1],

като взе предвид становището на Европейския икономически и социален комитет[2],

след консултация с Комитета на регионите,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта[3],

---

[1] Становище от 18 октомври 2022 г. (все още непубликувано в Официален вестник).
[2] Становище от 21 септември 2022 г. (все още непубликувано в Официален вестник).
[3] Становище от 21 октомври 2022 г. (все още непубликувано в Официален вестник).

като има предвид, че:

(1) Държавите членки и Съюзът трябва да работят за изготвянето на координирана стратегия за заетостта, и по-специално за развитието на квалифицирана, обучена и адаптивна работна сила, както и на пазари на труда, които са ориентирани към бъдещето и реагират на икономическите промени, с оглед на постигането на целите за пълна заетост и социален прогрес, балансиран растеж, високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда, установени в член 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС). Като отчитат националните практики по отношение на отговорностите на социалните партньори, държавите членки трябва да разглеждат насърчаването на заетостта като въпрос от общ интерес и да координират действията си в тази насока в рамките на Съвета.

(2) Съюзът трябва да се бори срещу социалното изключване и дискриминацията и да насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между жените и мъжете, солидарността между поколенията и защитата на правата на детето, както е предвидено в член 3 от ДЕС. При определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът трябва да отчита изискванията, свързани с насърчаването на висока степен на заетост, с осигуряването на адекватна социална закрила, с борбата с бедността и социалното изключване, както и с постигането на висока степен на образование и обучение и защита на човешкото здраве, както е посочено в член 9 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

(3) В съответствие с ДФЕС Съюзът разработи и въведе инструменти за координация в областта на икономическата политика и политиката по заетостта. Като част от тези инструменти насоките за политиките по заетостта на държавите членки (наричани по-нататък „Насоките“), съдържащи се в приложението към настоящото решение, заедно с общите насоки за икономическите политики на държавите членки и на Съюза, съдържащи се в Препоръка (ЕС) 2015/1184 на Съвета[1], съставляват интегрираните насоки. Те трябва да направляват изпълнението на политиките в държавите членки и в Съюза, отразявайки взаимозависимостта между държавите членки. Така полученият набор от координирани европейски и национални политики и реформи следва да представлява подходяща цялостна устойчива комбинация от икономически политики, политики по заетостта и социални политики, която да доведе до положително въздействие върху пазарите на труда и обществото като цяло и до ефективен отговор на последиците от пандемията от COVID-19, агресивната война на Русия срещу Украйна и нарастващите разходи за живот.

(4) За да се засилят икономическият и социалният напредък, да се улеснят екологичният и цифровият преход и пазарите на труда в Съюза да станат приобщаващи, конкурентоспособни и устойчиви, държавите членки следва да насърчават качествено образование, обучение, повишаване на квалификацията и преквалификация, както и учене през целия живот, ориентирано към бъдещето професионално образование и обучение и подобряване на възможностите за професионално развитие чрез укрепване на връзките между образователната система и пазара на труда и признаване на уменията, знанията и компетентностите, придобити чрез неформално и информално учене.

---

[1] Препоръка (ЕС) 2015/1184 на Съвета от 14 юли 2015 г. относно общи насоки за икономическите политики на държавите членки и на Европейския съюз (OB L 192, 18.7.2015 г., стр. 27).

(5) Насоките са в съответствие с Пакта за стабилност и растеж, съществуващото законодателство на Съюза и различни инициативи на Съюза, включително Директива 2001/55/ЕО на Съвета[1], препоръките на Съвета от 10 март 2014 г.[2], 15 февруари 2016 г.[3], 19 декември 2016 г.[4], 15 март 2018 г.[5], 22 май 2018 г.[6], 22 май 2019 г.[7], 8 ноември 2019 г.[8], 30 октомври 2020 г.[9],

---

1 Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием (ОВ L 212, 7.8.2001 г., стр. 12).

2 Препоръка на Съвета от 10 март 2014 г. относно рамка за качество на стажовете (ОВ C 88, 27.3.2014 г., стр. 1).

3 Препоръка на Съвета от 15 февруари 2016 г. относно интеграцията на дълготрайно безработните лица на пазара на труда (ОВ C 67, 20.2.2016 г., стр. 1).

4 Препоръка на Съвета от 19 декември 2016 г. относно повишаване на уменията: нови възможности за възрастните (ОВ C 484, 24.12.2016 г., стр. 1).

5 Препоръка на Съвета от 15 март 2018 г. относно Европейска рамка за качествено и ефективно чиракуване (ОВ C 153, 2.5.2018 г., стр. 1).

6 Препоръка на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ C 189, 4.6.2018 г., стр. 1).

7 Препоръка на Съвета от 22 май 2019 г. за висококачествени системи за образование и грижи в ранна детска възраст (ОВ C 189, 5.6.2019 г., стр. 4).

8 Препоръка на Съвета от 8 ноември 2019 г. относно достъпа на работниците и самостоятелно заетите лица до социална закрила (ОВ C 387, 15.11.2019 г., стр. 1).

9 Препоръка на Съвета от 30 октомври 2020 г. относно „Мост към работни места — укрепване на гаранцията за младежта“, и за замяна на Препоръката на Съвета от 22 април 2013 г. за създаване на гаранция за младежта (ОВ C 372, 4.11.2020 г., стр. 1).

24 ноември 2020 г.[1], 29 ноември 2021 г.[2] и 16 юни 2022 г.[3], Препоръка (ЕС) 2021/402 на Комисията[4], Препоръка (ЕС) 2021/1004 на Съвета[5], Резолюцията на Съвета от 26 февруари 2021 г.[6], Съобщението на Комисията от 9 декември 2021 г. „Изграждане на икономика, която работи за хората: план за действие за социалната икономика“, Решение (ЕС) 2021/2316 на Европейския парламент и на Съвета[7], Директивата на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно адекватните минимални работни заплати в Европейския съюз и Директивата на Европейския парламент и на Съвета за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружества, регистрирани на фондовата борса, и за свързаните с това мерки.

---

1 Препоръка на Съвета 24 ноември 2020 г. относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (ОВ C 417, 2.12.2020 г., стр. 1).

2 Препоръка на Съвета от 29 ноември 2021 г. относно подходите за смесено обучение с цел висококачествено и приобщаващо основно и средно образование (ОВ C 504, 14.12.2021 г., стр. 21).

3 Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно европейски подход към микроудостоверенията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост (ОВ C 243, 27.6.2022 г., стр. 10), Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно индивидуални сметки за обучение (ОВ C 243, 27.6.2022 г., стр. 26), и Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата (ОВ C 243, 27.6.2022 г., стр. 35).

4 Препоръка (ЕС) 2021/402 на Комисията от 4 март 2021 г. относно ефективна активна подкрепа за заетостта вследствие на кризата с COVID-19 (ЕАПЗ) (ОВ L 80, 8.3.2021 г., стр. 1).

5 Препоръка (ЕС) 2021/1004 на Съвета от 14 юни 2021 г. за създаване на Европейска гаранция за децата (ОВ L 223, 22.6.2021 г., стр. 14).

6 Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021—2030 г.) (ОВ C 66, 26.2.2021 г., стр. 1).

7 Решение (ЕС) 2021/2316 на Европейския парламент и на Съвета от 22 декември 2021 г. относно Европейска година на младежта (2022 г.) (ОВ L 462, 28.12.2021 г., стр. 1).

(6) Европейският семестър обединява различните инструменти в обща рамка за интегрирана многостранна координация и наблюдение на икономическите политики и политиките по заетостта в Съюза. Европейският семестър цели да постигне устойчивост на околната среда, производителност, справедливост и макроикономическа стабилност, като в същото време интегрира принципите на Европейския стълб на социалните права и на неговия инструмент за мониторинг — набора от социални показатели, и осигурява солидно сътрудничество със социалните партньори, гражданското общество и други заинтересовани страни. Той подкрепя постигането на целите за устойчиво развитие. Икономическите политики и политиките по заетостта на Съюза и на държавите членки следва да вървят ръка за ръка със справедливия преход на Европа към неутрална по отношение на климата, екологично устойчива и цифрова икономика, да повишават конкурентоспособността, да осигуряват адекватни условия на труд, да насърчават иновациите, да утвърждават социалната справедливост, равните възможности и възходящото социално-икономическо сближаване, както и да преодоляват неравенствата и регионалните различия.

(7) Изменението на климата и други свързани с околната среда предизвикателства, необходимостта от ускоряване на енергийната независимост, социално справедливият и недискриминиращ никого екологичен преход, гарантирането на отворената стратегическа автономия на Европа, глобализацията, цифровизацията, изкуственият интелект, увеличаването на дистанционната работа, икономиката на платформите и демографските промени трансформират в дълбочина европейските икономики и общества. Съюзът и неговите държави членки трябва да работят съвместно с цел ефективно и проактивно преодоляване на тези структурни развития и при необходимост да адаптират съществуващите системи, като отчитат тясната взаимозависимост на икономиките и пазарите на труда на държавите членки и свързаните с тях политики. Това изисква съгласувани, амбициозни и ефективни действия на политиката както на равнището на Съюза, така и на национално равнище, като се признава ролята на социалните партньори в съответствие с ДФЕС и с разпоредбите на Съюза за икономическото управление и като се отчита Европейският стълб на социалните права.

Тези действия на политиката следва да включват стимулиране на устойчивите инвестиции, подновен ангажимент за подходящо планирани реформи, които насърчават устойчивия и приобщаващ икономически растеж, създаването на качествени работни места, производителността, адекватните условия на труд, социалното и териториалното сближаване, възходящото социално-икономическо сближаване, устойчивостта и упражняването на фискална отговорност с подкрепата на съществуващите програми на Съюза за финансиране, и по-специално на Механизма за възстановяване и устойчивост, създаден с Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета[1] и фондовете в областта на политиката за сближаване, включително Европейския социален фонд плюс, създаден с Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета[2] и Европейския фонд за регионално развитие, управляван съгласно Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета[3], както и Фонда за справедлив преход, създаден с Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета[4]. Действията на политиката следва да съчетават мерки, свързани както с търсенето, така и с предлагането, като същевременно отчитат тяхното икономическо и социално въздействие и въздействие върху околната среда и заетостта.

---

1 Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

2 Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013 (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 21).

3 Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 60).

4 Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Фонда за справедлив преход (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 1).

(8) Европейският парламент, Съветът и Комисията прокламираха Европейския стълб на социалните права[1]. Той определя двадесет принципа и права, които имат за цел да допринесат за правилното и справедливо функциониране на пазарите на труда и социалните системи и които са структурирани в три категории: равни възможности и достъп до пазара на труда, справедливи условия на труд и социална закрила и приобщаване. Принципите и правата дават стратегическа насока на Съюза, като гарантират, че преходът към неутралност по отношение на климата и устойчивост на околната среда, цифровизацията и демографските промени са социално справедливи и недискриминиращи никого и запазват териториалното сближаване. Европейският стълб на социалните права и съпътстващият го набор от социални показатели представляват референтна рамка за наблюдение на резултатите в областта на заетостта и социалните показатели на държавите членки, за стимулиране на реформите на национално, регионално и местно равнище и за съчетаване на социалното и пазарното измерение в днешната съвременна икономика, включително чрез насърчаване на социалната икономика. На 4 март 2021 г. Комисията представи план за действие за прилагането на Европейския стълб на социалните права („план за действие“), включващ амбициозни, но реалистични водещи цели и допълнителни подцели за 2030 г. в областта на заетостта, уменията, образованието и намаляването на бедността, както и преразгледания набор от социални показатели.

[1] Междуинституционална прокламация относно Европейския стълб на социалните права (ОВ C 428, 13.12.2017 г., стр. 10).

(9) На 8 май 2021 г. по време на социалната среща на върха в Порто държавните и правителствените ръководители признаха Европейския стълб на социалните права като основен елемент на възстановяването, като отбелязаха, че неговото прилагане ще засили стремежа на Съюза към цифров, екологичен и справедлив преход и ще допринесе за постигането на възходящо социално и икономическо сближаване и за преодоляване на демографските предизвикателства. Те подчертаха, че социалното измерение, социалният диалог и активното участие на социалните партньори са в основата на една силно конкурентна социална пазарна икономика. Те установиха, че планът за действие предоставя полезни насоки за прилагането на Европейския стълб на социалните права, включително в областта на заетостта, уменията, здравеопазването и социалната закрила. Те приветстваха новите водещи цели на Съюза за 2030 г. по отношение на заетостта (минимум 78% от населението на възраст 20—64 години следва да са заети), уменията (минимум 60% от всички възрастни следва да участват в обучение всяка година) и намаляването на бедността (с най-малко 15 милиона души, включително пет милиона деца), както и преразгледания набор от социални показатели с оглед на наблюдението на напредъка към прилагането на принципите на Европейския стълб на социалните права като част от рамката за координация на политиките в контекста на европейския семестър. Освен това със Социалния ангажимент от Порто държавите членки са призовани да определят амбициозни национални цели, които, отчитайки надлежно началната позиция на всяка държава, следва да представляват адекватен принос за постигането на водещите цели на Съюза до 2030 г. В Порто държавните и правителствените ръководители отбелязаха, че с постепенното възстановяване на Европа от пандемията от COVID-19 приоритет ще бъде преминаването от защита на работни места към създаване на работни места и подобряване на качеството им, и подчертаха, че прилагането на принципите, заложени в Европейския стълб на социалните права ще бъде от съществено значение, за да се гарантира създаването на повече и по-добри работни места за всички в рамките на приобщаващо възстановяване.

Те изтъкнаха своя ангажимент за единство и солидарност, което означава също да се гарантират равни възможности за всички и никой да не бъде изоставен. Те потвърдиха и решимостта си, както е установено в Стратегическата програма на Европейския съвет за периода 2019—2024 г., да продължат все по-задълбочено да прилагат Европейския стълб на социалните права на равнището на Съюза и на национално равнище, като надлежно се съобразяват със съответните области на компетентност и принципите на субсидиарност и пропорционалност. Накрая те подчертаха, че е важно да се следи отблизо, включително на най-високо равнище, постигнатият напредък по изпълнението на Европейския стълб на социалните права и водещите цели на Съюза за 2030 г.

(10) След руското нашествие в Украйна Европейският съвет, в заключенията си от 24 февруари 2022 г., осъди действията на Русия, насочени към подкопаване на европейската и световната сигурност и стабилност, и изрази солидарност с украинския народ, като подчерта нарушаването на международното право и принципите на Устава на Организацията на обединените нации. В настоящия контекст временната закрила, предоставена с Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета[1] за активиране на Директива 2001/55/ЕО, е необходима с оглед на масовото навлизане на бежанци и разселени лица. Това позволява на разселените от Украйна лица да се ползват в целия Съюз от хармонизирани права, които предлагат подходящо равнище на защита. С участието си на европейските пазари на труда тези разселени лица могат да допринесат за укрепване на икономиката на Съюза и да подпомогнат своята страна и сънародниците си у дома. В бъдеще придобитите опит и умения може да допринесат за възстановяването на Украйна. За непридружените деца и юноши временната закрила дава право на законно настойничество и достъп до образование и грижи за децата. Държавите членки следва да включат социалните партньори в разработването, изпълнението и оценката на мерките на политиката, насочени към преодоляване на произтичащите от агресивната война на Русия срещу Украйна предизвикателства, свързани със заетостта и уменията, включително признаването на квалификациите. Социалните партньори играят ключова роля за смекчаване на последиците от войната по отношение на запазването на заетостта и производството.

[1] Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета от 4 март 2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (ОВ L 71, 4.3.2022 г., стр. 1).

(11) Реформите на пазара на труда, включително националните механизми за определяне на заплатите, следва да зачитат националните практики на социален диалог и автономността на социалните партньори с оглед на осигуряването на справедливи заплати, които дават възможност за достоен жизнен стандарт, устойчив растеж и възходящо социално-икономическо сближаване. Те следва също така да предоставят необходимата възможност за всеобхватно разглеждане на социално-икономическите фактори, включително подобряването на устойчивостта, конкурентоспособността, иновациите, създаването на качествени работни места, условията на труд, бедността сред работещите, образованието, обучението и уменията, общественото здраве и социалното приобщаване, като и реалните доходи. В това отношение Механизмът за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза подкрепят държавите членки при осъществяването на реформи и инвестиции, които са в съответствие с приоритетите на Съюза, като правят европейските икономики и общества по-устойчиви, гъвкави и по-добре подготвени за екологичния и цифровия преход в контекста на следпандемичния период. Агресивната война на Русия срещу Украйна допълнително утежни вече съществуващите социално-икономически предизвикателства, възникнали вследствие на пандемията от COVID-19. Държавите членки и Съюзът следва да продължат да гарантират, че социалните, трудовите и икономическите въздействия са смекчени и че преходите са социално справедливи и честни, също и с оглед на факта, че повишената отворена стратегическа автономност и ускореният екологичен преход ще спомогнат за намаляване на зависимостта от вноса на енергия и други стратегически продукти и технологии, по-специално от Русия. От съществено значение са укрепването на устойчивостта и преследването на целта за приобщаващо и устойчиво общество, в което хората са защитени и разполагат с лостове да предвиждат и управляват промените и в което те могат да участват активно в обществения и икономическия живот.

Необходим е съгласуван набор от активни политики по заетостта, състоящи се от стимули за временно наемане на работа и преход, политики за умения и по-добри услуги в областта на заетостта, за да се подкрепят преходите на пазара на труда, включително в контекста на екологичната и цифровата трансформация, както се подчертава в Препоръка (ЕС) 2021/402 на Комисията и в Препоръката на Съвета от 16 юни 2022 г. относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата. Следва да се насърчават достойните условия на труд, включително безопасността и здравето при работа, както и физическото и психичното здраве на работниците.

(12) Следва да се води борба с дискриминацията във всичките ѝ форми, да се гарантира равенството между половете и да се подкрепя младежката заетост. Равният достъп и възможности за всички следва да бъдат гарантирани, а бедността и социалното изключване, по-специално на децата, хората с увреждания и ромите, следва да бъдат ограничени, по-специално като се гарантират ефективно функциониращи трудови пазари и подходящи и приобщаващи системи за социална закрила, както са определени в Препоръката на Съвета от 8 ноември 2019 г., и се премахнат пречките пред приобщаващото и ориентирано към бъдещето образование, обучение, учене през целия живот и участие на пазара на труда, включително чрез инвестиции в образованието и грижите в ранна детска възраст в съответствие с Европейската гаранция за децата, както и в цифровите и екологичните умения. Навременният и равен достъп до финансово достъпни дългосрочни грижи и здравни услуги, включително превенция и насърчаване на здравните грижи, е от особено значение и с оглед на пандемията от COVID-19, която започна през 2020 г., и в контекста на застаряващите общества. Потенциалът на хората с увреждания да допринасят за икономическия растеж и социалното развитие следва да бъде оползотворен в по-висока степен. С навлизането на нови икономически и бизнес модели на работното място в Съюза трудовите правоотношения също се променят. Държавите членки следва да гарантират, че трудовите правоотношения, произтичащи от новите форми на труд, поддържат и укрепват европейския социален модел.

(13) Интегрираните насоки следва да служат за основа на препоръките, които Съветът може да отправя към отделните държави членки. Държавите членки трябва да използват пълноценно ресурсите си по REACT-EU, създаден с Регламент (ЕС) 2020/2221 на Европейския парламент и на Съвета[1], който подсилва фондовете в областта на политиката за сближаване за периода 2014—2020 г. и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПННЛ) до 2023 г. Поради настоящата украинска криза Регламент (ЕС) 2020/2221 беше допълнително подсилен с Регламент (ЕС) 2022/562 на Европейския парламент и на Съвета[2] и с допълнително изменение на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета[3], отнасящо се до увеличено предварително финансиране за REACT-EU, и с нов разход за единица продукт с цел да се подпомогне ускорената интеграция на хората, напускащи Украйна и влизащи в Съюза, съгласно предвиденото в Регламент (ЕС) 2022/613 на Европейския парламент и на Съвета[4].

---

1 Регламент (ЕС) 2020/2221 на Европейския парламент и на Съвета от 23 декември 2020 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 по отношение на допълнителните средства и уредбата за изпълнение с цел оказване на помощ за улесняване на преодоляването на последиците от кризата в контекста на пандемията от COVID-19 и социалните последици от нея и за подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката (REACT-EU) (ОВ L 437, 28.12.2020 г., стр. 30).

2 Регламент (ЕС) 2022/562 на Европейския парламент и на Съвета от 6 април 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE) (ОВ L 109, 8.4.2022 г., стр. 1).

3 Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159).

4 Регламент (ЕС) 2022/613 на Европейския парламент и на Съвета от 12 април 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на увеличено предварително финансиране със средства по линия на REACT-EU и за определяне на разход за единица продукт (ОВ L 115, 13.4.2022 г., стр. 38).

Освен това за програмния период 2021—2027 г. държавите членки следва да използват в пълна степен Европейския социален фонд плюс, Европейския фонд за регионално развитие, Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза, включително Фонда за справедлив преход, както и програмата InvestEU, създадена с Регламент (ЕС) 2021/523 на Европейския парламент и на Съвета[1], за да насърчават качествената заетост и социалните инвестиции, да водят борба с бедността, социалното изключване и дискриминацията, да гарантират достъпността и да подкрепят възможностите за повишаване на квалификацията и за преквалификация на работната сила, ученето през целия живот и висококачественото образование и обучение за всички, включително цифрова грамотност и цифрови умения, за да могат хората да придобият знанията и квалификациите, необходими за цифровата и екологична икономика. Държавите членки следва също така да използват пълноценно Европейския фонд за приспособяване към глобализацията за съкратени работници, създаден с Регламент (ЕС) 2021/691 на Европейския парламент и на Съвета[2], за да подкрепят работниците, съкратени в резултат на големи преструктурирания, например такива, предизвикани от пандемията от COVID-19, социално-икономически трансформации, произтичащи от по-глобални тенденции, и технологични и екологични промени. Макар интегрираните насоки да са предназначени за държавите членки и Съюза, те следва да се изпълняват в партньорство с всички национални, регионални и местни органи, с активното участие на парламентите, както и на социалните партньори и представителите на гражданското общество.

---

[1] Регламент (ЕС) 2021/523 на Европейския парламент и на Съвета от 24 март 2021 г. за създаване на програмата InvestEU и за изменение на Регламент (ЕС) 2015/1017 (ОВ L 107, 26.3.2021 г., стр. 30).

[2] Регламент (ЕС) 2021/691 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 г. относно Европейския фонд за приспособяване към глобализацията за съкратени работници (ЕФПГ) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1309/2013 (ОВ L 153, 3.5.2021 г., стр. 48).

(14) Комитетът по заетостта и Комитетът за социална закрила трябва да следят за съответствието на изпълняваните политики с насоките за политиките по заетостта, като действат в рамките на мандатите си съгласно Договорите. Тези комитети и други подготвителни органи на Съвета, участващи в координацията на икономическите и социалните политики, трябва да работят в тясно сътрудничество. Диалогът относно политиките между Европейския парламент, Съвета и Комисията, по-специално по отношение на насоките за политиките по заетостта на държавите членки, следва да се поддържа.

(15) Беше проведена консултация с Комитета за социална закрила,

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Приемат се насоките за политиките по заетостта на държавите членки (наричани по-нататък „Насоките“), съдържащи се в приложението. Насоките са част от интегрираните насоки.

Член 2

Държавите членки вземат предвид Насоките в своите политики по заетостта и в програмите си за реформи, за които те представят доклад в съответствие с член 148, параграф 3 от ДФЕС.

Член 3

Адресати на настоящото решение са държавите членки.

Съставено в Брюксел на

За Съвета
Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ

Насока 5: Насърчаване на търсенето на работна ръка

Държавите членки следва активно да насърчават устойчива социална пазарна икономика и да улесняват и подкрепят инвестициите в създаването на качествени работни места, като се възползват и от потенциала, свързан с цифровия и екологичния преход, с оглед на водещата цел на Съюза до 2030 г. по отношение на заетостта. За тази цел те следва да намалят пречките, пред които са изправени предприятията при наемането на работници, да насърчават отговорното предприемачество и действителната самостоятелна заетост, и по-специално да подкрепят създаването и разрастването на микро-, малки и средни предприятия, включително чрез достъп до финансиране. Държавите членки следва активно да способстват за развитието на социалната икономика и да използват пълния ѝ потенциал, да насърчават социалните иновации и социалните предприятия и да поощряват онези бизнес модели, които създават качествени възможности за работа и генерират социални ползи, най-вече на местно равнище, по-специално в кръговата икономика и в териториите, които са най-засегнати от прехода към зелена икономика поради своята секторна специализация.

След пандемията от COVID-19 добре разработени схеми за непълно работно време и други подобни мерки следва също да улесняват и подкрепят процесите на преструктуриране, като освен запазването на заетостта, когато е уместно, спомагат за модернизирането на икономиката, включително чрез свързаното с това развитие на уменията. Следва да се обмислят добре разработени стимули за наемане на работа и преход, както и мерки за повишаване на квалификацията и преквалификация, за да се подкрепят създаването на работни места и преходът към друго работно място през целия трудов живот и да се преодолее недостигът на работна ръка и умения, също и с оглед на цифровата и екологичната трансформация, демографските промени, както и отражението на руската агресивна война срещу Украйна.

Данъчното облагане следва да се измести от труда към други източници, които подкрепят повече заетостта и приобщаващия растеж и са съобразени с целите в областта на климата и околната среда, при отчитане на преразпределителния ефект на данъчната система, както и нейното въздействие върху участието на жените на пазара на труда, като същевременно се защитават приходите с цел адекватна социална закрила и разходи за стимулиране на растежа.

Държавите членки, включително тези, в които има законоустановена минимална работна заплата, следва да насърчават колективното договаряне с оглед определянето на заплатите и да гарантират ефективно участие на социалните партньори по прозрачен и предвидим начин, като дават възможност за адекватно адаптиране на заплатите с оглед на промените в производителността и насърчават справедливо заплащане, което позволява достоен стандарт на живот, с обръщане на специално внимание на групите с ниски и средни доходи с оглед засилване на възходящото социално-икономическо сближаване. Механизмите за определяне на заплатите трябва да отчитат социално-икономическите условия, включително ръста на заетостта, конкурентоспособността и промените по региони и сектори. Зачитайки националните практики и автономността на социалните партньори, държавите членки и социалните партньори следва да гарантират, че всички работници получават адекватно заплащане, като се ползват пряко или непряко от колективни трудови договори или адекватни законоустановени минимални работни заплати, с отчитане на тяхното въздействие върху конкурентоспособността, създаването на работни места и бедността сред работещите.

Насока 6: Повишаване на предлагането на работна ръка и подобряване на достъпа до заетост и придобиването на умения и компетентности през целия живот

В контекста на цифровия и екологичния преход, демографските промени и руската агресивна война срещу Украйна държавите членки следва да насърчават устойчивостта, производителността, пригодността за заетост и човешкия капитал, като стимулират придобиването на умения и компетентности през целия живот на хората и отговарят на настоящите и бъдещите нужди на пазара на труда, с оглед на водещата цел на Съюза за 2030 г. по отношение на уменията. Държавите членки следва също така да модернизират своите системи за образование и обучение и да инвестират в тях, за да осигурят висококачествено и приобщаващо образование, включително професионално образование и обучение, достъп до цифрово обучение, езиково обучение (например в случая на бежанците, включително от Украйна) и придобиване на предприемачески умения. Държавите членки следва да работят съвместно със социалните партньори, доставчиците на образование и обучение, предприятията и други заинтересовани страни за преодоляване на структурните слабости в системите на образованието и обучението и за подобряване на тяхното качество и значение за пазара на труда, също и с цел да се създадат условия за екологичния и цифровия преход, да се преодолеят съществуващите несъответствия между уменията и изискванията на пазара на труда и да се предотврати появата на нов недостиг, по-специално за дейности, свързани с REPowerEU, като например внедряването на възобновяема енергия или обновяването на сградите.

Особено внимание следва да се обърне на предизвикателствата, пред които е изправена учителската професия, включително чрез инвестиране в цифровите умения на учителите и обучителите. Системите за образование и обучение следва да предоставят ключови компетентности на всички учещи, включително основни и цифрови умения, както и трансверсални компетентности, които да положат основите за приспособимост и устойчивост през целия живот, като същевременно се гарантира, че учителите са подготвени да насърчават тези компетентности сред учещите. Държавите членки следва да подкрепят достъпа на възрастните в трудоспособна възраст до обучение и да повишават стимулите и мотивацията на лицата да търсят обучение, включително, когато е целесъобразно, чрез индивидуални права на обучение, като например индивидуалните сметки за обучение, и да гарантират възможността за тяхното прехвърляне по време на професионалните преходи, както и чрез надеждна система за оценка на качеството на обучението. Държавите членки следва да проучат използването на микроквалификациите с цел подпомагане на ученето през целия живот и пригодността за заетост. Те следва да дадат възможност на всички хора да предвиждат нуждите на пазара на труда и по-добре да се адаптират към тях, по-специално чрез непрекъснато повишаване на квалификациите и преквалификация и чрез предоставянето на интегрирани насоки и консултации, с цел оказване на подкрепа за справедливи преходи за всички, подобряване на резултатите в социалната сфера, намиране на решение на недостига на работна ръка и несъответствията между уменията и изискванията на пазара на труда, подобряване на цялостната устойчивост на икономиката на сътресения и улесняване на потенциалните корекции.

Държавите членки следва да насърчават равните възможности за всички, като се справят с неравенствата в системите за образование и обучение. По-специално на децата следва да се осигури в съответствие с Европейската гаранция за децата достъп до образование и грижи в ранна детска възраст, които са финансово достъпни и с добро качество. Държавите членки следва да повишат общото равнище на квалификация, да намалят броя на преждевременно напускащите системата на образование и обучение, да подпомогнат достъпа до образование на деца от групи в неравностойно положение и отдалечени райони, да увеличат привлекателността на професионалното образование и обучение (ПОО), да оказват подкрепа за достъпа до висше образование и неговото завършване, да улеснят прехода на младите хора от образование към заетост чрез качествени стажове и чиракуване, както и да увеличат участието на възрастните в продължаващо обучение, особено сред учещите в неравностойно положение и най-нискоквалифицираните. Като вземат предвид новите изисквания в обществата в условията на цифровизация, екологичен преход и застаряване на населението, държавите членки следва да засилят ученето в процеса на работа в своите системи за ПОО, включително чрез качествено и ефективно чиракуване, и да увеличат броя на завършилите образование в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ) както в ПОО, така и във висшето образование, особено при жените. Освен това държавите членки следва да повишат значимостта на висшето образование за пазара на труда и когато е целесъобразно, за научните изследвания; да подобрят наблюдението и прогнозирането на уменията; да направят уменията по-видими, а квалификациите — съпоставими, включително и придобитите в чужбина; и да увеличат възможностите за признаване и валидиране на умения и компетентности, придобити извън формалното образование и обучение, включително за бежанците и лицата със статут на временна закрила. Те следва да модернизират и увеличат предлагането и разпространението на гъвкаво продължаващо ПОО. Държавите членки следва също да оказват подкрепа на нискоквалифицираните възрастни да поддържат или развиват пригодността си за заетост в дългосрочен план, като насърчават достъпа до качествени възможности за обучение и възползването от тях, посредством прилагането на Препоръката на Съвета от 19 декември 2016 г. за повишаване на уменията, включваща оценка на уменията, предлагане на образование и обучение, които отговарят на възможностите, предлагани от пазара на труда, и валидиране и признаване на придобитите умения.

Държавите членки следва да предоставят на безработните и на неактивните лица ефективна, навременна, координирана и съобразена с нуждите им помощ въз основа на подкрепата за търсене на работа, обучение, преквалификация и достъп до други услуги за подпомагане, като обръщат специално внимание на уязвимите групи и на хората, особено засегнати от екологичния и цифровия преход или сътресенията на пазара на труда. С цел значително намаляване и предотвратяване на дългосрочната и структурната безработица, възможно най-бързо, най-късно след 18 месеца безработица, следва да се прилагат всеобхватни стратегии, които включват изготвянето на задълбочени индивидуални оценки на безработните. Младежката безработица и проблемът с младежите, незаети с работа, учене или обучение (NEET), следва да продължат да се решават чрез превенция на преждевременното напускане на системата на образование и обучение и структурно подобряване на прехода от училище към работа, включително чрез пълното прилагане на засилената гаранция за младежта, която следва също така да подпомогне възможностите за качествена младежка заетост при възстановяването след пандемията. Освен това държавите членки следва да увеличат усилията си, по-специално за да подчертаят как екологичният и цифровият преход предлагат нова перспектива за бъдещето и възможности за противодействие на отрицателните последици от пандемията върху младите хора.

Държавите членки следва да се стремят към премахване на пречките и демотивиращите фактори, както и към предоставяне на стимули за участие на пазара на труда, особено за хората с ниски доходи, вторите работещи членове на домакинствата (често жените) и тези, които са най-отдалечени от пазара на труда, включително хората с мигрантски произход и маргинализираните роми. С оглед на големия недостиг на работна ръка в някои професии и сектори държавите членки следва да допринесат за насърчаване на предлагането на работна ръка, по-специално чрез насърчаване на адекватно заплащане и достойни условия на труд, както и на ефективни активни политики по заетостта, при зачитане на ролята на социалните партньори. Държавите членки следва също така да подкрепят осигуряването на адаптирана работна среда за хората с увреждания, включително чрез целева финансова подкрепа и услуги, които им дават възможност да участват на пазара на труда и в обществото.

Следва да се преодолеят разликите в заетостта и заплащането на жените и мъжете, както и свързаните с пола стереотипи. Държавите членки следва да гарантират равенство между половете и по-голямо участие на жените на пазара на труда, включително чрез осигуряването на равни възможности и кариерно развитие и премахването на пречките пред достъпа до ръководни постове на всички равнища на вземане на решения, както и чрез борба с насилието и тормоза на работното място, които са проблем, засягащ основно жените. Необходимо е да се осигури равно заплащане за еднакъв или равностоен труд, както и прозрачност на заплащането. Следва да се насърчава съвместяването на професионалния, семейния и личния живот както за жените, така и за мъжете, по-специално чрез достъп до финансово достъпни и качествени дългосрочни грижи и услуги за образование и грижи в ранна детска възраст. Държавите членки следва да гарантират достъп на родителите и другите лица с отговорности за полагане на грижи до подходящи отпуски по семейни причини и гъвкави схеми на работа, с цел постигане на равновесие между професионалния, семейния и личния живот, както и да насърчават балансираното използване на тези права между родителите.

Насока 7: Подобряване на функционирането на пазарите на труда и ефективността на социалния диалог

За да извлекат полза от динамичната и продуктивна работна сила и новите трудови и бизнес модели, държавите членки следва да работят съвместно със социалните партньори за постигане на справедливи, прозрачни и предвидими условия на труд, в които има равновесие между правата и задълженията. Те следва да намалят и предотвратят сегментирането на пазара на труда, да се борят с недекларирания труд и фиктивната самостоятелна заетост и да насърчават прехода към безсрочни форми на заетост. Правилата за защита на заетостта, трудовото право и институциите следва да осигуряват както подходящи условия за наемане на работа, така и необходимата гъвкавост за работодателите, за да могат бързо да се адаптират към промените в икономическите условия, като защитават трудовите права и осигуряват социална закрила, подходящо ниво на сигурност и здравословна, безопасна и добре приспособена работна среда за всички работници. Насърчаването на използването на гъвкави схеми на работа, като например дистанционната работа, може да допринесе за по-високи нива на заетост и по-приобщаващи пазари на труда в контекста на постпандемичната среда. В същото време е важно да се гарантира, че се спазват правата на работниците по отношение на работното време, условията на труд, психичното здраве на работното място и баланса между професионалния и личния живот. Трудовите правоотношения, които водят до несигурни условия на труд, следва да се предотвратяват, включително в случая на работниците през платформа, особено ако са нискоквалифицирани, и чрез борба срещу злоупотребите с нетипични договори. В случай на неправомерно уволнение следва да се гарантират достъп до ефективно, безпристрастно разрешаване на спорове и право на правна защита, включително подходящо обезщетение, когато е приложимо.

Целта на политиките следва да бъде да подобряват и да подкрепят участието на пазара на труда, намирането на съответствие между търсенето и предлагането на пазара на труда, както и преходите, включително в районите в неравностойно положение. Държавите членки следва да предприемат ефективни действия за активизиране и създаване на възможности за тези, които могат да участват на пазара на труда, особено на уязвимите групи, като например нискоквалифицираните лица, лицата с увреждания, лицата с мигрантски произход, включително лицата със статут на временна закрила, и маргинализираните роми. Държавите членки следва да засилят обхвата и ефективността на активните политики по заетостта, като повишат тяхната целенасоченост, отвореност и обхват и като установят по-добра връзка между тях и социалните услуги, обучението и подпомагането на доходите на безработните, докато търсят работа и въз основа на техните права и задължения. Държавите членки следва да повишат капацитета на публичните служби по заетостта да предоставят навременна и съобразена с нуждите помощ на търсещите работа, да реагират на настоящите и бъдещите нужди на пазара на труда и да прилагат управление, основано на резултатите, подкрепено и чрез цифровизация.

Държавите членки следва да предоставят на безработните лица подходящи обезщетения за безработица с разумна продължителност, в съответствие с внесените от лицето вноски и с националните правила за допустимост. Обезщетенията за безработица не следва да бъдат демотивиращ фактор за бързото завръщане към заетост и следва да бъдат съпътствани от активни политики по заетостта.

Мобилността на учещите и работниците следва да бъде адекватно подкрепяна с цел повишаване на техните умения и пригодност за заетост и използване на пълния потенциал на европейския пазар на труда, като същевременно се гарантират справедливи условия за всички, които извършват трансгранична дейност, и се засили административното сътрудничество между националните администрации по отношение на мобилните работници, което да се ползва от помощта на Европейския орган по труда. Мобилността на упражняващите критични професии и на трансграничните, сезонните и командированите работници следва да бъде подкрепяна при временни затваряния на границите, предизвикани от съображения, свързани с общественото здраве.

Държавите членки следва също така да се стремят да създадат подходящи условия за новите форми на труд, като използват техния потенциал за създаване на работни места и същевременно гарантират, че те са в съответствие със съществуващите социални права. По този начин държавите членки следва да предоставят съвети и насоки относно правата и задълженията, приложими в контекста на нетипичните договори и новите форми на труд, като например работата чрез цифрови платформи. В това отношение социалните партньори могат да играят важна роля и държавите членки следва да ги подкрепят, за да достигнат до хората с нетипична работа и работещите през платформа и да ги представляват. Държавите членки следва също така да разгледат възможностите за осигуряване на подкрепа за изпълнението — например насоки или специализирани обучения за инспекциите по труда — във връзка с предизвикателствата, произтичащи от новите форми на организация на труда, като например алгоритмично управление, наблюдение на данните и постоянна или полупостоянна дистанционна работа.

Въз основа на действащите национални практики и с цел да се постигнат по-ефективен социален диалог и по-добри социално-икономически резултати, включително в кризисни периоди като руската агресивна война срещу Украйна и нарастващите разходи за живот, държавите членки следва да осигурят своевременно и пълноценно участие на социалните партньори в разработването и прилагането на реформите и политиките в областта на заетостта, социалната сфера и, по целесъобразност, в сферата на икономиката, в това число посредством подкрепа за повишаване на капацитета на социалните партньори. Държавите членки следва да насърчават социалния диалог и колективното договаряне. Социалните партньори следва да бъдат насърчавани да договарят и сключват колективни споразумения по въпроси, които са от значение за тях, при пълно зачитане на тяхната автономност и правото на колективни действия.

Когато е уместно, и въз основа на съществуващите национални практики, държавите членки следва да вземат предвид относимия опит на организациите на гражданското общество по отношение на заетостта и социалните въпроси.

Насока 8: Насърчаване на равните възможности за всички, социалното приобщаване и борбата с бедността

Държавите членки следва да работят за приобщаващи, отворени за всички пазари на труда, като въведат ефективни мерки за борба с всички форми на дискриминация и за насърчаване на равни възможности за всички, и особено за по-слабо представените групи на пазара на труда, като вземат надлежно предвид регионалното и териториалното измерение. Те следва да гарантират равно третиране по отношение на заетостта, социалната закрила, здравеопазването, детските грижи, дългосрочните грижи, образованието и достъпа до стоки и услуги, включително жилищно настаняване, независимо от пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст и сексуална ориентация.

Държавите членки следва да модернизират системите за социална закрила, за да осигурят адекватна, ефективна, ефикасна и устойчива социална закрила за всички през всички етапи от живота, като насърчават социалното приобщаване и възходящата социална мобилност, стимулират участието на пазара на труда, подкрепят социалните инвестиции, водят борба с бедността, социалното изключване и неравенствата, включително чрез начина на организиране на своите данъчни и осигурителни системи и оценката на разпределителните ефекти на политиките. Допълването на универсалните подходи с целеви подходи ще повиши ефективността на системите за социална закрила. Модернизирането на системите за социална закрила следва също да има за цел да подобри тяхната устойчивост на многостранни предизвикателства. Следва да се обърне специално внимание на най-уязвимите домакинства, засегнати от екологичния и цифровия преход и нарастващите разходи за енергия.

Държавите членки следва да разработят и интегрират трите направления на активното приобщаване: подходящо подпомагане на доходите, приобщаващи пазари на труда и достъп до качествени услуги за подпомагане, за да се отговори на индивидуалните потребности. Системите за социална закрила следва да гарантират подходящи обезщетения за осигуряване на минимален доход за всеки, който не разполага с достатъчно средства, и да способстват за социалното приобщаване, като подкрепят и насърчават хората да участват активно на пазара на труда и в обществото, включително чрез целенасочено предоставяне на социални услуги.

Наличието на достъпни и качествени услуги на приемлива цена, като образование и грижи в ранна детска възраст, извънучилищни грижи, образование, обучение, жилищни и здравни услуги и дългосрочни грижи, е необходимо условие за гарантирането на равни възможности. Особено внимание следва да се обърне на борбата с бедността и социалното изключване, включително бедността сред работещите, в съответствие с водещата цел на Съюза за намаляване на бедността до 2030 г. Проблемът с детската бедност и социалното изключване следва по-специално да се решава чрез всеобхватни и интегрирани мерки, включително чрез пълното прилагане на Европейската гаранция за децата.

Държавите членки следва да гарантират, че всички, включително децата, разполагат с достъп до основни услуги с добро качество. За хората в нужда и тези в уязвимо положение държавите членки следва да осигурят достъп до адекватно социално жилищно настаняване или помощ за жилищно настаняване. Те следва да осигурят чист и справедлив енергиен преход и да се справят с енергийната бедност като все по-значима форма на бедност, дължаща се на нарастващите цени на енергията, отчасти свързани с руската агресивна война срещу Украйна, включително, когато е целесъобразно, чрез целеви временни мерки за подпомагане на доходите или чрез адаптиране на съществуващите мерки за подпомагане. Трябва да се прилагат и приобщаващи политики за обновяване на жилищата. Във връзка с тези услуги следва да се вземат под внимание специфичните потребности на хората с увреждания, включително достъпността. Особено внимание следва да се отдели на бездомността. Държавите членки следва да осигурят своевременен достъп до финансово достъпни превантивни и лечебни медицински грижи и дългосрочни грижи с добро качество, като същевременно осигуряват устойчивостта в дългосрочен план.

В съответствие със задействането на Директива 2001/55/ЕО на Съвета[1] държавите членки следва да предлагат адекватно ниво на закрила на разселените лица от Украйна. Държавите членки следва да прилагат необходимите мерки по отношение на непридружените ненавършили пълнолетие лица. На децата следва да се осигури достъп до образование и грижи в детска възраст и до основни услуги в съответствие с Европейската гаранция за децата.

---

[1] Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием (ОВ L 212, 7.8.2001 г., стр. 12).

В условията на увеличаваща се продължителност на живота и демографски промени държавите членки следва да гарантират, че пенсионните системи за работниците и самостоятелно заетите лица са адекватни и устойчиви, като предоставят равни възможности на жените и мъжете за придобиване и натрупване на пенсионни права, включително чрез допълнителни схеми, за да осигурят адекватен доход в напреднала възраст. Пенсионните реформи следва да бъдат подкрепени чрез политики, целящи да се намалят разликите в пенсиите между жените и мъжете, и чрез мерки за удължаване на професионалния живот, като например увеличаване на действителната пенсионна възраст, особено чрез улесняване на участието на възрастните хора на пазара на труда, и следва да бъдат включени в рамките на стратегиите за активен живот на възрастните хора. Държавите членки следва да установят конструктивен диалог със социалните партньори и други заинтересовани страни и да осигурят възможност за подходящо постепенно въвеждане на реформите.